

DEBATT

Den demokratiska avhandlingen

I oktober 2008 fick vetenskapsjournalisten Henrik Höjer ett utbrott i *Språktidningen*, en populärvetenskaplig tidskrift som tar upp aktuella frågor om språk och kommunikation. Han går till attack mot vad han kallar det akademiska skitsnacket, forskare som gömmer sig bakom floskler och "rappakalja" för att markera en grupptillhörighet eller, vad värre är, dölja sin okunskap. Hans exempel är smått infama. Här är ett: "På så sätt måste den processuella förståelse av genus som Butler ger uttryck för alltid sättas i relation till tanken om den diskursivt reglerade genusbegriplighetens inverkan på subjektivitet och aktörskap." Följande påstående från en forskare, "En oerhört komplex och heterogen process" översätter Höjer helt framt: "Något svårt som jag inte kan eller orkar förklara."¹

Eftersom exemplen är hämtade ur den postmodernistiskt orienterade forskningen kan man få för sig att Höjer har ett horn i sidan till denna strömning inom kulturteorin. Så är emellertid inte fallet – tvärtom menar han att det allvarliga ligger i att en brännande, kritisk vetenskap har fastnat i ordtuggeri som förlorat all begriplighet.

Vem skriver vi för som forskare? Frågan har stötts och blötts, och den har inte avtagit i betydelse. Forskning är som vi alla vet inte en angelägenhet enbart för forskarna. På sätt och vis har den teknisk-naturvetenskapliga eller medicinska forskningen ett försprång eftersom vi många gånger tydligt ser de direkta effekterna: e-posten fungerar, rymdfarkosten

landar på månen, tablettorna ger lindring. Kanske är kopplingen inte lika tydlig när det gäller humaniora. Vem ser arbetsinsatsen och den ackumulerade kunskapen bakom en dagstidningsrecension, eller "effekten" av den genusorienterade performativitetsteorin?

Frågan om vem vi skriver för är i grunden en demokratisk fråga. En tillgång som vi som humanister besitter är att vi har möjlighet att göra oss förstådda, att faktiskt skriva tillgängligt. Huruvida vi alltid skall sträva efter en sådan öppenhet råder det delade meningar om. För forskaren är det nödvändigt att använda ett vetenskapligt språk, och det är inte alltid lätt att hitta balansen mellan det inomvetenskapliga och utåtriktade. Bland de skattebetalare som finansierar vår forskning finns dessutom alla möjliga kategorier, även andra forskare. Den där bildade allmänheten som ofta är vår tänkta läsare när vi tänker utanför det akademiska rummet är en månghövdad skara, och dessutom förmodligen under förvandling.

I en krönika i *Dagens Nyheter* den 18 september 2010 efterlyser litteraturforskaren och kritikern Ingrid Elam en översättning av den världsberömda brittiske historikern Tony Judts bok *Postwar: A History of Europe Since 1945* (2005). En viktig bok på tusen sidor om efterkrigstidens Europa, skriver hon – den är lättläst, personlig och vetenskapligt pålitlig. Så avslutar hon med att önska sig en analytisk bok om vår samtid – inte "svår genomträngliga avhandlingar" pepprade med teoretikerna för dagen, utan "brett läsbara, genomarbetade böcker".²

Är detta bilden av humaniora idag?

En annan bild: i juni 2010 rapporterade *Upsala Nya Tidning* att svensk forskning har lågt förtroende hos allmänheten. Det allra lägsta förtroendet hade humanioraforskningen. Endast en tredjedel (35 procent) litade på oss, vilket kan jämföras med förtroendet för den medicinska forskningen som låg på 77 procent.³ Humaniora gör helt enkelt ingen nytta, menar svenska folket.

Det är ju siffror som borde göra oss förskräckta. Man litar inte på oss! Min första ryggsradsreaktion är defensiv. Vad vet då svenska folket egentligen om vad vi gör? Vid närmare eftertanke är det ju en fråga som slår tillbaka. Om allmänheten inte har en aning om vad vi gör, beror det då på allmänheten eller på oss? I bästa fall är svaret både och. Ett svar som ges i artikeln är att forskarna inte ”syns tillräckligt ofta och att människor har en diffus bild av vad de gör”.

Alltså: allmänhetens uppfattning är att vi inte kan skriva så att folk förstår – klokt, begripligt och med samtidsrelevans – och vi når inte ut. Vi har *gjort oss irrelevanta* i ett bredare sammanhang.

Vad beror detta på?

Jag tror – hoppas – att få menar att det beror på att humaniora i sig har blivit irrelevant. Jag skall ge ett exempel som stärker den förhoppningen. För några år sedan publicerade juridik- och litteraturprofessorn Stanley Fish en bloggtext i *New York Times* med den tillspetsade titeln ”Will the Humanities Save Us?” (2008).⁴ Hur är det egentligen med humanioras rätt att existera, frågar han sig. Det finns inga nationalekonomiska skäl att läsa *Hamlet*, och den humanistiskt allmänbildade medborgaren är ett förgånget ideal, aktuellt på den tiden när förmågan att referera till Shakespeares lönade sig, var gångbart kulturellt kapital. Idag väcker det bara irritation. På frågan om vilken nytta humaniora egentligen har svarar han: ingen alls. Man blir inte en bättre människa av att läsa skönlitteratur eller filo-

sofi. Det är inte humanioras uppgift att rädda mänskligheten. Humaniora är sin egen nytta och inte en aktivitet som är en hjälpverksamhet för ett högre ändamål.

Vad som slog mig var reaktionen på hans artikel. Han fick bortåt femhundra svar. Debattörerna polemiserar, håller med, berättar om egna erfarenheter från vardagen som studenter, lärare på mindre högskolor eller världsberömda universitet, både humanister och naturvetare. Vad de ger besked om är hur viktig den humanistiska utbildningen har varit för dem. Den har gett insikter om människans tankevägar och en förmåga till kritisk bedömning och reflexion som de inte fått någon annanstans.⁵

Men vad beror då vår kommunikationskolaps på?

En förklaring som många forskare är överens om är den tilltagande specialiseringen under 1900-talet. Vetenskapens betydelse i samhället expanderade under hela seklet och blev allt viktigare för den ekonomiska tillväxten och sociala välfärden. Forskning blev ett yrke, verksamheten professionaliserades. Texterna blir som en följd alltmer teoretiska, informationstäta och språkligt likriktade, och allt mindre personliga.⁶ Avhandlingsförfattaren blir en närsynt expert på ett smalt område; ett verk, en begränsad tidsperiod, en metod; skärvor. Språket blir ogenomskinligt till och med för läsare som är akademiskt skolade. Idag är det inte ens säkert att vetenskapsidkare inom samma disciplin talar samma språk. Och om förbistringen sätter tydliga avtryck inom disciplinärt, hur skall den då inte märkas när forskarna meddelar sig med omvärlden? ’Omvärlden’ idag börjar därför förmodligen strax utanför den egna innersta kretsen, lika mycket för naturvetaren som för humanisten. Därför är ’populärvetenskap’ en besvärlig term. Så fort man vänder sig till andra än de närmast berörda måste man kommunicera med ett annat språk.

Humanioras kris har ju blivit ett kliande begrepp, och Henrik Höjer funderar över om den hänger samman med att humanisterna inte förmår just kommunicera. Många diskuterar krisen men få ”larmar om att den tydliga, konkreta, vetenskapliga prosan verkar hotad”. Han frågar sig vidare om språkförbistringen kan bero på en utbredd kunskapsrelativism som generöst accepterar alla tolkningar och språkdräkter. Eller på den publiceringskultur som akademien utvecklat, där alla måste trycka snabbt och ofta för att överleva?⁷

En granskning av dagens svenska litteraturvetenskap gör Hanne-Lore Andersson i sin avhandling *Doxa och debatt. Litteraturvetenskap runt sekelskiftet 2000* (2008). Ett anmärkningsvärt resultat är att ämnets profil inte nämnvärt har förändrats under de senaste femtio åren.⁸ En annan slutsats som sticker ut i hennes sammanfattning av den svenska debatten om ämnet är att i stort sett alla känner sig – utanför. Det gäller även de mest etablerade forskarna.⁹ Feministen, litteratursociologen, kulturforskaren, didaktikern... Alla sitter på grenar i samma forskningssträd, ändå tycks de inte känna gemenskap med stammen och roten.

Beror detta på att litteraturvetarna är mer upptagna av att titta på varandra än att titta ut? I det kyliga utanförskapet är det framför allt avståndet från de andra grenarna som upptar dem. Endast någon enstaka forskare riktar blicken åt andra hållet och säger att det viktiga måste vara hur vi når ut, och att detta borde vara ett grundläggande inslag i forskarutbildningen: att utbildas i att förmedla kunskap i samhället.¹⁰ Göra sig relevant. Om en sådan prioritering blev praxis, skulle vi då ha större fördragsamhet med varandras intressen? Skulle genusvetarna sluta irriteras sig på fyr-tio-talistgubbarna, estetikerna på kulturstudieforskarna?

För ett par år sedan bjöd jag in litteraturforskaren Annelie Bränström Öhman från Umeå till Uppsala för att tala om boken *Genus och det akademiska skrivandets former* (2007).

Jag blev överraskad av hur välbesökt seminariet var – mer än en av oss har nog varit med om det pinsamma ögonblick då en gästföreläsare blickar in i tre trogna ögonpar, seminarieledarens inräknat. Men nu kom både litteraturforskare, idéhistoriker och genusvetare.

Hennes bok ger en ganska dystert bild av hur det går till att förvärva ett akademiskt språk. Hon beskriver det som en kvävningssprocess, där kreativiteten måste hållas i schack för legitimitetens skull; beskriver avhandlingsformen som en tvångströja som begränsar den retoriska och metodiska rörelsefriheten. Moderna avhandlingar, skriver en av medförfattarna, ”ser ut att hellre skriva in sig [sic] än ut sig ur föreställningen om hur en vetenskaplig text konstrueras [...]”. Boken ger också vid handen att det akademiska språket är tätt förknippat med identitet. Den svåraste konflikten uppstår när man skönjer ett glapp mellan skrivsätt och vetenskapssyn eller forskaridentitet. Så vill boken också öppna gränsen mellan genererna, föra in det litterära och personliga i den akademiska texten.¹¹

För att uttröna något om hur framtidens litteraturvetare ser på sitt skrivande gjorde jag för en tid sedan en informell enkät bland doktorander och nydisputerade vid min institution i Uppsala. Frågorna gällde doktorsavhandlingen. Vem skriver du för? Hur påverkar det ditt språk? Var hämtar du inspiration? För det en diskussion om avhandlingstextens stil och språk? Hur får avhandlingstexten se ut?¹²

De skriver i första hand för andra litteraturvetare eller akademiker, men många vill också nå en bredare publik. Någon vill skriva ”kreativ litteraturkritik” och ser sig som en pedagogisk ”reseguide åt läsaren”. En annan premierar ”korrekthet” framför ”tydlighet”. En menar att inskolningen i det vetenskapliga språket varit hämmande och att ”torftig sakprosa” verkar löna sig bäst i det akademiska fältet. Överlag verkar man brottas med svårigheten att vara teoretiskt och analytiskt tydlig och samtidigt nå en bred publik – det senare

anses inte heller vara doktorsavhandlingens primära uppgift.

När det gäller inspirationen är det andra forskare och skribenter med en ”personlig röst” som lyfts fram, men också skönlitteraturen. En har som förebild dem ”som lyckas förmedla sitt eget ärende som just så angeläget som de själva upplever det” – författarens passion gör texten lättläst. Stil och språk diskuteras nästan aldrig i större sammanhang utan mest informellt med doktorandkamrater och med handledarna. De flesta vill ge avhandlingsförfattaren stor frihet på skalan inåtvänt – utåtriktad, men somliga vill ha en tydlig gräns mellan populärt och vetenskapligt. Ett svar nämner orden ”samhällelig relevans”.

I ganska hög grad speglar doktorandernas förhållningssätt de som uttalas av de etablerade forskarna i Hanne-Lore Anderssons undersökning. Hon visar på skilljelinjen mellan dem som vill värna om gränsen mellan kritik och vetenskap å ena sidan, och å den andra de som avfärdar talet om en sådan gräns som enbart maktspråk, de som menar att både utredning och värdering hör hemma i den vetenskapliga texten. Den goda kritiken är också god vetenskap, säger en forskare.¹³ Och efter att ha pekat på gränsöverskridande skribenter som alla lämnat det akademiska – Horace Engdahl, Olof Lagercrantz, Peter Luthersson – frågar sig Andersson om det kanske är omöjligt att vara normbrytare och samtidigt vara kvar vid universitetet.¹⁴

Det är egentligen en ganska hisnande fråga. Ty några av de mest spännande litteraturhistoriska insikterna har åtminstone jag förvärvat genom texter av andra än akademiska litteraturforskare – författare eller kulturjournalister som kanske en gång läst litteraturvetenskap men som lämnat universitetsprosan och tvingats arbeta med sina språkliga verktygsmedel i essäns eller artikelns form; göra must av äpplena, koncentrera, sovra bland sina exempel och möta en frivillig publik.

Doktorsavhandlingen är en svår genre. Är

det system bättre som gör skillnad mellan en doktorsavhandling och en bok avsedd att publiceras på en marknad för en annan publik? I vilket fall som helst borde den riktade skrivtränings som nu börjar ta plats i universitetets grundutbildning egentligen vara ett ganska självklart inslag.

Företagsekonomen Emma Stenström har skrivit roligt om avhandlingsskrivandets törnevandring, extra taggig för en kvinna i företagsekonomens mansdominerade rum. En sak som hon med skärpa försvarar är avhandlingsförfattarens rätt att skriva personligt. Hon berättar om den enda doktorandkurs hon deltog i under sin utbildning som verkligen satte skrivandet i centrum, en kurs i Montréal i Canada: ”Det handlade om att skapa rika, nyanserade och medryckande berättelser som läsaren kunde förstå och leva sig in i. Att skapa insikt var forskningens huvudsyfte. För att nå dit måste forskaren använda sin egen subjektivitet samt inte minst hitta sitt eget språk och sin egen stil.”¹⁵

Det låter som en precis beskrivning av den process som kan föda den demokratiska avhandlingen, den som strävar efter att skänka insikt genom största möjliga genomskinlighet och ett rum som håller dörren öppen för en nyfiken läsare utanför den närmsta kretsen. Att nå dithän kräver sin insats, och den akademiska normbildningen är stark och svår att slå in kilar i. Sådana försök kan dessutom resultera i en än starkare uppslutning kring normen. Dessutom ställs denna demokratiska strävan oavbrutet inför utmaningen att också bryta sig ut ur ”förenklignas fångelse”, med Anders Johanssons ord, att möta mångtydigheten, gå in i labyrintherna.¹⁶

Just på grund av denna komplexitet kommer litteraturvetaren att förlora den läsare som har för bråttom. Det kanske inte är någon förlust. Men läsaren kan också gå förlorad därför att forskaren haft för bråttom. De exempel på obegriplig teorisörja som indignerade kritiker håller upp har, tror jag, ofta sitt ursprung i tra-

derad tankelättja eller, mildare uttryckt, tankebrådska. Med åren har jag lärt mig att en av de viktigaste frågorna jag kan ställa till (mig själv och) doktoranderna under skrivprocessen är: "Vad menar du?" Då svarar de ofta med att begripligt berätta vad de menar. Då säger jag: "Skriv det!" Naturligtvis är det inte så enkelt som att bara skriva ned det sagda. Men samtalet om texten är en hjälp på vägen att konvertera till ett eget språk. Det är bland annat detta som gör texten vetenskaplig: att förmedla sina rön så att någon annan kan förstå dem och pröva dem.

Vi skall heller inte underskatta det högst begripliga behovet av att bli accepterad av likar. En smula lättsinnigt kan man kanske använda performativitetsteorin för att illustrera processen.¹⁷ Forskaren – och här är förstås doktorsavhandlingförfattaren med sin ambition att träda in i en gemenskap särskilt utsatt – upprepar vissa språkliga handlingar framtvängade av sociala sanktioner och tabun som uppfattas som en "stabil" forskaridentitet men som i själva verket är sedimenterad genom de kollektiva handlingarnas upprepning. Denna forskaridentitet "görs" alltså, på samma sätt som genus "görs", om man så vill. Den som misslyckas med att "göra" sin forskaridentitet straffas på olika sätt, genom osynliggörande, diskriminering, utdefiniering och så vidare.

Men eftersom detta är en repetitiv, performativ handling betyder det glädjande nog att forskaridentiteten kan förändras genom att handlingarna upprepas på ett annorlunda sätt, kanske subversivt. Till exempel borde kvinnornas inträde i det akademiska fältet under 1900-talet ha inneburit att handlingarna förskjuts eller ändrar karaktär. I det fria, kreativa rum som man gärna vill föreställa sig forskningen som, borde ju normkritiken vara ett välkommet inslag.

Om det inte också hade handlat om makt.

*

Ett av våra privilegier som humanister är att vi inte måste leverera enkla svar på svåra frågor. Som nog framgått har jag inga enkla svar på frågan om hur avhandlingstexten skall se ut, och skall jag vara ärlig har jag nog framför allt varit ute efter att väcka diskussion snarare än att leverera svar.

Det demokratiska dilemmaet rör inte minst den vetenskapliga framställningen, språket, oavsett om det handlar om en traditionell avhandling eller en mer normbrytande. Det är inte givet att till exempel den essäistiska forskaren har en annorlunda läsekrets i åtanke, tvärtom kan essän vara teoretiskt svårtillgänglig. Frågan – som alltså inte har något enkelt svar – är vilken publik vi tillåter oss att välja. Svaret rymmer förmodligen en vetenskapsuppfattning. Ibland också en orealistisk uppfattning om intresset för litteraturvetenskap utanför akademien.

Just här ligger utmaningen. Litteraturforskaren kan aldrig automatiskt räkna med en bred läsekrets. Men hon eller han kan installera i sitt skrivsätt utmaningen att förklara sitt ämne för någon med gott förstånd men med begränsad kunskap. En sådan siktpunkt gör skrivandet mer krävande men skänker antagligen större belöning.

Vårt uppdrag förgrenar sig i ett attraktivt delta av förbindelseleder. Vi samtalar med vårt eget skrå. Vi utbildar lärare som i sin tur går ut och möter skolornas unga. Humaniora finns där i sin egen rätt och skall inte styras av instrumentella krav. Men den humanistiska utbildningen handlar om att förstå och tolka mänsklig erfarenhet samt öva i kritiskt tänkande. I så måtto är det ett demokratiskt uppdrag. Det är en svindlande tanke. Humaniora som vetenskap har inte till uppgift att främja tolerans, medkänsla eller moraliska normer. Den har varken större eller mindre ansvar än andra vetenskapsområden att förmedla demokratiska värden och etisk medvetenhet. Men den humanistiska forskningen kan tillhandahålla redskap för en rikare förståelse av det

människan skapar och av vad det är att vara människa, och det är där dess skärpa och kraft har sitt centrum. Min erfarenhet är att dagens studenter är utomordentligt intresserade av att diskutera frågor om ideologi, livsåskådning och etik, och för den delen om vad som gör en berättelse läsvärd eller övertygande. Jag vill gärna räkna in dem i den "kärnpublik" som Horace Engdahl (med hjälp av Hans Magnus Enzensberger) identifierar som oundgänglig för litteratursamtalet, en kritisk massa i ett kulturellt ekologiskt system. "Om balansen rubbas", skriver Engdahl, "påverkar detta hela samhällets förmåga till konstruktiv självreflektion".¹⁸

I polemik mot ett trångsynt och elitistiskt akademiskt förhållningsätt meddelar litteraturforskaren Edward W. Said sin definition av humanismen. Den måste förstås som demokratisk, öppen för alla oavsett klass och bakgrund. Den är en process, en oavbruten kritisk och självkritisk undersökning som genererar nya upptäckter, frigörelse. Detta är också navet i den utbildning vi ägnar oss åt. Edward W. Said har också något att säga om det akademiska språket. Undvik jargong som bara bidrar till att skrämja bort en potentiellt bred läsekrets är hans pragmatiska råd, och han använder faktiskt ordet antidemokratisk, ja till och med antiintellektuell om den oegnomskinliga expertprosa som vi ser prov på i åtskilliga akademiska texter.¹⁹

Alla är nog eniga om att det inte är gjort i en handvändning att finna ett språk som når ut. Emma Stenströms handfasta recept till den krampande avhandlingsförfattaren kan skrivas ut även till den som har en demokratisk strävan: "*Skriv! Skriv för fan!*".²⁰ Receptet ryms på en tumnagel men medicineringen är livslång och uppdraget ansvarstyngt. Det handlar om att bilda motvikt mot lättsmälta förklaringar och enkla genvägar, att reflektera över sin egen position som skrivande och tänkande människa, att dröja vid sådant som aldrig når löp-

sedlarna eller parnasserna – och att göra det med sikten att kunna besvara litteraturvetaren Anders Johanssons utmanande fråga:²¹ "Till vad behövs litteraturvetenskap?"

Anna Williams

Noter

- 1 Denna uppsats har sitt ursprung i ett föredrag som hölls vid symposiet "Den akademiska texten som genre", Litteraturvetenskapliga nämnden, Svenska Litteratursällskapet i Finland, Helsingfors den 3 december 2010. Henrik Höjer, "Akademiskt skitsnack", i *Språktidningen* 2008:5, s. 14f.
- 2 Ingrid Elam, "Jag skulle gärna byta hundra böcker om Hitler mot ett storverk om samtiden", i *Dagens Nyheter* 18.9.2010.
- 3 Jennie Danielsson, "Lågt förtroende för svensk forskning", i *Uppsala Nya Tidning* 7.6.2010.
- 4 Stanley Fish, "Will the humanities save us?", <http://fish.blogs.nytimes.com/2008/01/06/will-the-humanities-save-us/>, 6.1.2008.
- 5 Se även Anna Williams i stafettdebatten "Reflektion/Konfrontation/Diskussion. Litteraturvetenskap i omvandling?", i *Tidskrift för litteraturvetenskap* 2008:1, s. 10.
- 6 Björn Melander, "Fackartikelns uppgång och fall", i *Tvärnitt* 1992:2, s. 55–63. Bengt Landgren visar att specialiseringen inom litteraturforskningen vad gäller doktorsavhandlingar gör sig gällande redan vid 1900-talets mitt. Bengt Landgren, "Universitetsämne i brytningstid. Svensk akademisk litteraturundervisning 1947–1956", i Bengt Landgren (red.), *Universitetsämne i brytningstider. Studier i svensk akademisk litteraturundervisning 1947–1995*, Uppsala: Acta Universitatis Upsaliensis. Historia litterarum, 25, 2005, s. 285.
- 7 Höjer 2008, s. 15.
- 8 Hanne-Lore Andersson, *Doxa och debatt. Litteraturvetenskap runt sekelskiftet 2000*, diss. Göteborg; Göteborg/Stockholm: Makadam Förlag, 2008, s. 47.
- 9 Andersson 2008, s. 9–15.
- 10 Louise Vinge, "Litteraturvetarens uppgift och ansvar", i *Tidskrift för litteraturvetenskap*, 2001:1, s. 52–56.
- 11 Annelie Bränström Öhman & Mona Livholts (red.), *Genus och det akademiska skrivandets former*, Lund: Studentlitteratur, 2007, s. 9, 34; Maria Jönsson, "Byracken vs knähunden. Tankepill från arbetet med ett feministiskt författarskap", i Annelie Bränström Öhman & Mona Livholts (red.), *Genus och det akademiska skrivandets former*, 2007, s. 31; Annelie Bränström Öhman & Mona Livholts, "Utblickar. Kartor och blickfång", i Annelie Bränström Öhman & Mona Livholts (red.), *Genus och det akademiska skrivandets former*, 2007, s. 146–149. Annelie Bränström Öhman drömmer vidare om en punkt "[...] där litteraturen och vetenskapen kan sluta fred och samla sina samfälliga språkliga resurser och öppna ett nytt fönster, med en ny utsikt. Visa något mer och annat." Annelie Bränström Öhman, "Skrivandets urmörker. En akademisk aria i fyra akter", i Annelie Bränström Öhman & Mona Livholts (red.), *Genus och det akademiska skrivandets former*, 2007, s. 47.
- 12 Enkäten sändes ut i september 2010 till doktorander och nydisputerade vid Litteraturvetenskapliga institutionen i Uppsala med följande frågor: 1. Vilken är/var din tänkta läsare när du skriver/skrev din avhandling? Vem vill du skall kunna läsa den? 2. Påverkas ditt språk av den läsekrets du tänker dig och i så fall hur? Påverkar det din hantering av teoretiska texter, användningen av terminologi, ditt tilltal? 3. Var hämtar du inspiration till ditt eget akademiska skrivande? 4. Har du erfarenhet av seminarier/samtal där avhandlingstextens stil och språk diskuteras? Vid det akademiska högre seminariet? Doktorander emellan? Med handledaren? Vilka aspekter tas i så fall upp? 5. Var går gränserna för hur en avhandlingstext får se ut? Får den vara essäistisk; medvetet vända sig till en mycket begränsad alternativt bred publik? Vilka stilistiska/språkliga krav bör den uppfylla för att vara vetenskaplig?
- 13 Andersson 2008, s. 175f.; Birgitta Holm, "Litteraturhistoria, litteraturvetenskap, litteraturkritik – likhet eller särart?" i *Tidskrift för litteraturvetenskap*, 1998:3–4, s. 33; Thomas Olsson, "Litteraturforskningens dilemma – ännu en fel-läsning?", i Stina Hansson & Mats Malm (red.), *Gudar på jorden. Festskrift till Lars Lönnroth*, Stockholm/Steheg: Brutus Östlings Bokförlag Symposion, 2000, s. 558f. Se även Andersson 2008, s. 182f.
- 14 Andersson 2008, s. 186.
- 15 Emma Stenström, "Formen är normen", i Lars Strannegård (red.), *Avhandlingen – om att formas till forskare*, Lund: Studentlitteratur, 2003, s. 69.

- 16 Bränström Öhman & Livholts 2007, s. 132f.; Anders Johansson, *Avhandling i litteraturvetenskap. Adorno, Deleuze och litteraturens möjligheter*, diss. Göteborg; Göteborg: Glänta Produktion, 2003, s. 23.
- 17 För en sammanfattning av performativitetsteorins användning i genusforskningen, se Judith Butler, "Performative Acts and Gender Constitution: An Essay in Phenomenology and Feminist Theory", i Sue-Ellen Case (red.), *Performing Feminisms. Feminist Critical Theory and Theatre*, Baltimore: Johns Hopkins University Press, 1990, s. 272–280.
- 18 Horace Engdahl, *Stilen och lyckan. Essäer om litteratur*, Stockholm: Albert Bonniers Förlag, s. 259.
- 19 "[T]o understand humanism at all, for us as citizens of this particular republic, is to understand it as democratic, open to all classes and backgrounds, and as a process of unending disclosure, discovery, self-criticism, and liberation." Edward W. Said, *Humanism and Democratic Criticism*, New York: Columbia University Press, 2004, s. 21f. Om det akademiska språket, se s. 72f.
- 20 Stenström 2003, s. 73.
- 21 Anders Johansson, "Till vad behövs litteraturvetenskap? Om en frågas frånvaro i svensk litteraturforskning", i *Tidskrift för litteraturvetenskap*, 2000:3–4, s. 5–12.